

Justisdepartementet
Postboks 8005, Dep

0030 OSLO

JUSTISDEPARTEMENTET	
28 AUG 2009	
SAKSNR.:	200903351
AVD/KONT/BEH:	LOV / EP HCH/LNR
DOK.NR. 26	ARKIVKODE:

Deres ref.

2009 03351
EP HCH/LNR/bj

Vår ref.

JFH

Oslo

26. august 2009

HØRING - NOU 2009:11 KREDITTAVTALER

Vi viser til departementets brev av 26.5.2009 vedlagt Kredittlovutvalgets utredning NOU 2009:11 Kredittavtaler.

1. Generelt

Finansieringsselskapenes Forening gir med dette i alle hovedspørsmål sin tilslutning til den høringsuttalelse som FNH og Sparebankforeningen har gitt i fellesskap den 26.8.2009. Vi nøyer oss med å gi utfyllende kommentarer til to av de spørsmål som utvalget drøfter:

- videreføring av kredittkjøpsloven § 8 i finansavtalelovens § 63 - utredningens kapittel 5.10 – Kjøperens innsigelser mot annen kredittgiver enn selgeren (s 91 ff)
- videreføring av forskriftshjemmel for kontantandel - kapittel 6.6 – Krav om kontantinnsats (s 137 ff).

Departementet står i disse spørsmål relativt fritt i forhold til direktivet i å utforme hensiktsmessige regler.

2. Innsigelser mot annen kredittgiver enn selgeren - problemstilling

Vår bekymring gjelder kreditt innvilget i en finansinstitusjon som disponeres direkte på brukersted ved bruk av betalingskort. Skal dette utløse andre regler enn der kunden først tar ut pengene i banken/minibank før han eller hun går inn i butikken og bruker pengene, eller ikke?

Det er i denne vurdering viktig å foreta en fornuftig avveining som ivaretar hensynet til tilstrekkelig forbrukerbeskyttelse mot de ønsker forbrukerne har i å få tilgang til et raskt og effektivt betalingssystem med lave kostnader. Regelverket må dessuten ikke legge opp til løsninger som er prosessskapende eller gjør det mulig for noen å få tilgang til uberettiget berikelse.

3. Nærmere om kredittkjøpsloven § 8

Det naturlige utgangspunkt i et kjøpsforhold, er at kunden kan holde tilbake kjøpesummen dersom leveransen ikke svarer til forventningene. Har han betalt er hans posisjon svekket

og han må fremme et krav mot selger. Et slikt krav innebærer både en prosesrisiko og en kredittrisiko. Den legislative begrunnelse for kredittkjøpsloven § 8 er at kunden ikke skal risikere å bli sittende med "Svarteper" i et oppgjørsarrangement der han må betale til en tredjepart som innkasserer kjøpesummen på vegne av selger.

Kredittkjøpsloven § 8 regulerer 3 ulike finansieringsarrangementer der kredittgiver er en annen enn selger:

1. Direkte finansiering av kjøpers anskaffelse på kjøpstidspunktet
2. Diskontering av selgers fordring på kunden
3. Forbud mot bruk av dokumenter som undergraver kundens stilling

Betaler kunden kontant, er man utenfor § 8 uansett om pengene er lånt eller ikke. Det samme dersom det er betalt med sjekk.

4. Betaling med kort – kontant betaling eller ikke?

Virkemåten for de ulike korttyper er grundig beskrevet i utredningen. Det er viktig å ta til seg at kort som moderne betalingsmidler har en langt bredere plass i dag enn da kredittkjøpsloven ble til. Forarbeidene til loven berører ikke kort i sin alminnelighet, men Ot. prp. nr 34 (1980-1981) slår fast at § 8 også skal gjelde ved såkalte eksterne kontokjøp. I denne forbindelse vises til Bokkreditt/Kjøpekort som var etablert nettopp for å finansiere medlemmenes/eiernes salgsvirksomhet til forbrukere. I disse tilfellene ble det brukt "Kjøpekort" som bevis for at kunden hadde kreditt tilgjengelig. Kortet hadde ingen generell betalingsfunksjon og kan derfor ikke sammenlignes med dagens kortprodukter som utstedes av Visa og MasterCard-systemene og som i dag er dominerende blant publikum. Disse kortene utstedes for å ivareta en betalingsfunksjon. At enkelte kortutstedere knytter noen av disse kortene til en kredittfasilitet, blir en egen avtale mellom kortholder og kortutsteder som ikke berører brukerstedet.

Selger vurderer betaling med kort som kontant betaling. Han opplever ikke at han ved mottakelsen av betaling er med på noen prosess som innebærer kredittgivning. Før varen utleveres – og som regel før tjenesten utføres – retter han en autorisasjonsforespørsel gjennom systemet for å få garanti for oppgjør. Når dette er mottatt utleveres varen etter prinsippet ytelse mot ytelse. Om oppgjøret belastes en konto med innstående midler eller ikke, eller om kunden i ettertid får tilsendt faktura, vil han normalt ikke ha noen oppfatning om eller noen interesse av å vite.

Er kortet tilknyttet en rammekreditt, vil kredittyster oppleve det slik at kreditten er ytet når kontokreditten er etablert. Det er på dette tidspunkt kredittvurdering foretas. I ettertid står midlene til kundens fri avbenyttelse som ordinært innstående på konto. Det etableres således ikke noen kreditt ved det enkelte kjøp. Departementet har selv i Ot. prp. nr 22 (2007-2008) s 54 klart gitt uttrykk for at det ikke etableres noen kreditt når en butikk på et senere tidspunkt selger en vare som belastes en allerede inngått kredittkortavtale som kunden disponerer.

Den eneste som vet at kjøpet kredittfinansieres, er kortholder. Dette blir likt situasjonen der han først låner penger av noen andre eller tar ut av minibank før han betaler.

I praksis vil den foretatte betaling bli inndekket på en av tre ulike måter:

1. Innestående på konto belastes - debetkort
2. Faktura tilsendes kortholder i ettertid for en måneds bruk med angitt forfalls-
tidspunkt - faktureringskort
3. En rammekreditt belastes - kredittkort

Alternativ 1 faller utenfor rekkevidden av dagens § 8 og forslaget § 63. Dette gjelder selv om det til kontoen kan være knyttet en overtrekksfasilitet. Alternativ 2 antas i dag å falle innenfor § 8, men vil etter forslaget trolig falle utenfor § 63 jf § 44 (2) a såfremt det ikke påløper kostnader før forfall. Alternativ 3 antas i dag å falle innenfor § 8, og utvalget har delt seg i et flertall og et mindretall når det gjelder spørsmålet om dette fortsatt skal være gjeldende rett. Finansieringsselskapenes Forening støtter mindretallets oppfatning.

De hensyn som forbrukermyndighetene har anført for flertallets oppfatning, mener vi for det alt vesentligste blir ivaretatt gjennom kortsystemenes eget regelverk – jf nedenfor under pkt 6.

5. Avtalen om rammekreditt inngår i forbindelse med kjøp

De betraktninger som er gjort gjeldende ovenfor under pkt 4, er begrenset til de tilfelle der rammekreditten er inngått på forhånd med kort som relevant disponerings- og betalingsinstrument. Situasjonen blir annerledes i de tilfelle der kunden i tilknytning til et konkret kjøp inngår avtale om rammekreditt som butikken formidler for å betjene det aktuelle kjøpet. I disse tilfelle foreligger en klar avtaletilknytning mellom kjøpet og kredittgivningen og den reelle begrunnelse for identifikasjon mellom selger og kredittyter er til stede. Annerledes vil det stille seg for senere kjøp som gjøres med kredittkortet.

6. Kjøpers reklamasjonsrett i kortsystemene

Som det fremgår på utredningens s 96 er det innenfor Visa og MasterCard-systemene etablert ordninger som langt på vei ivaretar de situasjoner som FO i medieoppslag har vært bekymret for. Både ved feil, manglende levering og alvorlige mangler er det åpnet adgang til å søke regress gjennom systemene. En viktig begrensning ligger imidlertid at det må være snakk om relativt enkelt konstaterbare objektive feil/mangler og det må reklameres raskt – senest 120 dager etter at transaksjonen er foretatt. I dette ligger et ønske om å opprettholde systemene som effektive betalingssystemer. Når FO i pressen omtaler konkurs i flyselskaper, avlysning av betalte konserter og manglende levering av varer ved kjøp over internett, er det nettopp kortselskapenes Charge Back-regler som bidrar til å løse problemet ikke bare for norske kunder, men for alle. I tillegg vil også de som betaler med debetkort eller faktureringskort bli ivaretatt.

7. Rekkevidden av § 8

Kredittkjøpsloven § 8 går imidlertid lenger enn dette. Dersom man mener at internasjonale betalingskort med tilknyttet kreditlement fortsatt skal være omfattet av § 8, må man vurdere om regelen har en hensiktsmessig rekkevidde. Følgende fem forhold må da vurderes:

a. Skal alle former for reklamasjoner være relevante?

Allerede under forberedelsen til eksisterende lov ble det reist spørsmål om ikke § 8 burde begrenses til ugyldighets og leveringsuteblivelse – jf Krüger i Lov og Rett 1978 s 159-159 gjengitt i Ot.prp. nr 34 (1980-81) s 59. Det ble pekt på at prisavslag og erstatningskrav har preg av et økonomisk mellomværende mellom selger og kjøper utenfor selve kjøpesummen det kan være vanskelig for kredittyter å vurdere.

Ved kort der betalingsformidlingsfunksjonen er det dominerende, er dette i praksis umulig. Kortutsteder har normalt ingen mulighet for direkte kontakt med brukerstedet. Alle henvendelser må gå via innløser og etter 120 dager vil innløser normalt avvise alle henvendelser.

For kortutsteder er det ved klager i realiteten kun to muligheter – enten å tilbakeføre transaksjonen i sin helhet eller å avvise klagen. Systemene er ikke lagt opp til, og man har heller ikke kompetanse eller ressurser til å håndtere reklamasjoner manuelt i noen særlig grad. Man kan heller ikke håndtere reklamasjonsvarer rent fysisk og det hender man observerer at varer det er reklamert på og transaksjonen tilbakeført, er lagt ut for salg på finn.no. Regelverket er, dersom det kommer til anvendelse på internasjonale betalingskort, lite tilpasset den faktiske virkelighet og gir muligheter for overkompensasjon for folk som vet å utnytte systemet. Foreløpig er ikke dette noe stort problem, men vi ser at den økte fokus på § 8 gir et økt problem.

b. Problemet med tjenester

I 1992 ble kredittkjøpsloven utvidet til å gjelde tjenester. Et generelt problem med tjenester er at mangelreklamasjoner er svært vanskelig å håndtere med få objektive vurderingstema. Det merkes et økt innslag av bagatellmessige klager av typen ”maten var for kald” og lignende. Riktignok må klager etter loven dokumentere at han har et krav på tjenesteyter, men når han dokumenterer at tjenesteyter ikke svarer på denne type henvendelser, blir på mange måter problemet skjøvet over på kortutsteder. Også her bør det vurderes om relevante innsigelser bør begrenses til total uteblivelse.

c. Reklamasjonstidens lengde

I 1988 ble det i forbrukerforhold innført en maksimal reklamasjonsfrist på 5 år. Dette innebærer at kortutsteder i svært mange år etter at transaksjonen er gjennomført, risikerer å måtte forholde seg til reklamasjonskrav det kan være vanskelig å måle berettigelsen av. Håndteringen får da lett en kost/nytte betraktning mer enn å komme frem til riktig resultat. Denne konsekvens av de lange reklamasjonsfrister synes ikke å være gjennomtenkt ved utformingen av § 8. Mye kan tale for å innføre en maksimal reklamasjonsfrist på 13 måneder som foreslått i ny finansavtalelov § 37 første ledd i Ot.prp. nr 94 (2008-2009) når det gjelder uberettigete betalingstransaksjoner.

d. Innsigelse kontra tilbakesøking

Ut i fra det opprinnelige formålet med bestemmelsen, skulle man tro at § 8 kun skulle gi kunden en rett til å holde tilbake oppgjøret når han får krav fra en som har gjort opp på kundens vegne. Kredittkjøpsloven § 8 går imidlertid lenger enn dette og gir kunden rett til å få tilbake fra kortutsteder også etter at han selv har betalt. I og med at de fleste kortutstedere er finansforetak, gir dette en stor fordel for de som betaler med kort fremfor de som betaler med kontant. Vi er enig med mindretallet i utvalget at denne forskjellen mellom de som betaler kontant eller med debetkort i forhold til de som betaler med kredittkort, er lite begrunnet.

e. Kortutsteder som garantist

Slik som § 8 er utformet og med den rekkevidde som synes å være gjeldende rett og som av flertallet er tenkt videreført i ny § 63 i finansavtaleloven, blir norske finansforetak i realiteten avkrevet en tvungen garanti for soliditeten til 50 – 60 millioner brukersteder over hele verden. En slik garanti kan selvsagt være gunstig for de kortbrukere som rammes av mislighold og ikke får oppgjør på annen måte, men kostnadene kan bli svært store. Foreløpig er ikke problemet uhåndterlig, men vi ser en økning og en betydelig risiko for at problemet vil fortsette å øke dersom kortholdere utnytter de muligheter det legges opp til i forslaget § 63. Kortutsteder kommer i en skvis mellom nasjonalt regelverk og de ordninger det er lagt opp til i kortsystemene for å søke regress. Som relativt små deltagere i et internasjonalt betalingssystem, er det begrenset hvordan norske aktører kan påvirke systemet.

8. Oppsummering

Etter vår oppfatning må rekkevidden av dagens § 8 slik den er videreført i ny § 63 avgrenses til de forhold det foreligger en klar avtale om kredittfinansiering mellom selger og de som gjør opp kundens betalingsforpliktelse. Dette er tilfelle når butikken har avtale med en kredittgiver om å finansiere kunders kjøp eller når kunden selv etablerer kreditt i eget navn med butikken som formidler. Også eksterne rammekreditter omfattes dersom disse er etablert gjennom eller i nær tilknytning til brukerstedet. Eksterne kontokreditter tilknyttet generell betalingsformidlingssystemer bør falle utenfor. Subsidiært bør man innføre en strengere reklamasjonsfrist enn det som følger av dagens § 8.

9. Særlig om kontantandel

Vi støtter utvalgets flertall i at kontantinnsatskravet oppheves i forbindelse med at kredittkjøpsloven fjernes. Vi kan ikke se at det er hensiktsmessig å videreføre denne ordningen inn i finansavtaleloven for enkelte måter å etablere et lån på. Avgrensningen for hvilke typer lån den eventuelt vil gjelde, er i dag vanskelig og vil bli enda mer problematisk om kredittkjøpsloven fjernes.

Ordningen er dessuten gammeldags og har i et moderne samfunn overlevd seg selv. I praksis er det ikke vanskelig å få kontantandelen finansiert. Det blir bare litt mer tungvindt for kunden. For forbrukeren er det vanskelig å forstå at ulike måter å finansiere et kjøp på, kan utløse en kontantinnsats. Formålet med et låneopptak vil nesten alltid være å finansiere et kjøp. At kredittgivers ulike måter å distribuere sin kreditt på skal være avgjørende i så måte, vil for de fleste forbrukere være ubegripelig. Vi er ikke kjent med at noen moderne lovgivning har krav om kontantinnsats.

Kontantinnsatskravet er dessuten helt sjablongmessig uten hensyn til individuelle forhold hos låntaker. Størrelsen på kundens egenkapital vil alltid være et viktig moment ved vurderingen av kredittverdigheten. Kravet kan også gjøre det vanskelig for forbrukere med liten formue, men med stabil inntekt – for eksempel unge i etableringsfasen - å få tilgang til kapitalvarer. Vi har vanskelig for å se behov for at myndighetene skal overstyre normale individuelle kredittvurderinger med et krav om bestemt kontantinnsats.

Med vennlig hilsen
FINANSIERINGSSKAPENES FORENING

Jan Fr. Haraldsen
Dir